

Vatten- och miljönämnden

§ 45

Motion från ledamöterna i MP om att göra kommunens skog till en rejäl kolsänka och bevara den biologiska mångfalden

Dnr VMN 2020/0014

Handlingar

Samhällsbyggnadskontorets skrivelse från den 13 oktober 2020.

Motion.

Överläggning

Under överläggning redovisar Tomas Burén, samhällsbyggnadskontoret, för samhällsbyggnadskontorets yttrande.

Bakgrund

Ledamöterna i MP har lämnat in en motion där de önskar att Kalmar kommun ska vara en föregångare och sköta skogsmarken så att höga ekologiska, sociala och ekonomiska värden bevaras och att alla ekosystemtjänster som skogen ger gynnas. Vidare vill det att det ska vara en uttalad strävan att minska utsläpp av växthusgaser och öka kolinlagringen.

Motionärerna vill

- att Kalmar kommun går över till hyggesfritt kontinuitetsskogsbruk, till exempel enligt den så kallade Lübeckmodellen, i all kommunägd skog,
- att Kalmar kommun undersöker möjligheterna att återställa utdikade våtmarker i kommunens skogsbestånd.

Förslagen syftar till:

att öka den biologiska mångfalden i kommunens skog

att ge skogen större motståndskraft mot torka, insektsangrepp, brand och storm

att minska utsläppet av växthusgaser från skog och mark

att öka inlagringen av kol i skog och mark

att minska näringsläckaget från skogsbruket (främst hyggen)

att öka skogens sociala rekreativvärden

att öka avverkningsnettot på längre sikt genom ökad avverkning av sågtimmer

Samhällsbyggnadskontoret har tagit fram ett yttrande över motionen, av yttrandet framgår bland annat att försök med så kallat kontinuitetsskogsbruk

Vatten- och miljönämnden**UTDRAG**

Sammanträdesdatum
2020-10-22

redan pågår och när ny bostadsbebyggelse tillkommer i anslutning till produktionsskog kommer nya krav på att skogen ska kunna utnyttjas som rekreationsområde att ställas, vilket begränsar möjligheten att bedriva trakthyggesbruk i vissa delar. I naturmarkspolicyn kommer målen för skötsel av produktionsskog tas upp och konsekvenser av olika ställningstaganden belysas.

Frågan om att återställa utdikade våtmarker i kommunens skogsmark kommer också belysas i naturmarkspolicyn som framgår av svar på medborgarförslag om att göra skogen till en viktig kolsänka (VMN Dnr 2019/0026, 19 mars 2020). Frågan behandlas även i Handlingsplan för god vattenstatus.

Till sist konstateras även att under hösten 2020 har samhällsbyggnadskontoret påbörjat arbetet med att ta fram en naturmarkspolicy som ska ta ett helhetsgrepp och innehålla specifika mål och utvecklingsstrategier för skötseln av kommunens naturmark. Den planeras vara klar under 2021 och beslutas av kommunfullmäktige våren 2022.

Beslut

Vatten- och miljönämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

Kommunfullmäktige beslutar att vatten- och miljönämndens yttrande ska utgöra svar på motionen om skötsel av kommunens skog.

Motionen ska härmed anses besvarad.

Sekreterare

Oliver Wykman

Justeras

Anna Thore
ordförande

Mats Wählin

Handläggare
Tomas Burén
Kommunekolog

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2020-10-13

Ärendebeteckning
VMN 2020/0014

Vatten- och miljönämnden

Svar på motion från ledamöterna i MP om att göra kommunens skog till en rejäl kolsänka och bevara den biologiska mångfalden

Förslag till beslut

Vatten- och miljönämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

Kommunfullmäktige beslutar att samhällsbyggnadsnämndens yttrande ska utgöra svar på motionen om skötsel av kommunens skog.

Motionen ska härmed anses besvarad.

Bakgrund

Daphne Thuveesson, Max Trondle, Annika Wistedt, Mark Hammar och Martin Arvidsson (MP) har lämnat in en motion där de önskar att Kalmar kommun ska vara en föregångare och sköta skogsmarken så att höga ekologiska, sociala och ekonomiska värden bevaras och att alla ekosystemtjänster som skogen ger gynnas. Vidare vill det att det ska vara en uttalad strävan att minska utsläpp av växthusgaser och öka kolinlagringen.

Motionärerna vill

- att Kalmar kommun går över till hyggesfritt kontinuitetsskogsbruk, till exempel enligt den så kallade Lübeckmodellen, i all kommunägd skog,
- att Kalmar kommun undersöker möjligheterna att återställa utdikade våtmarker i kommunens skogsbestånd.

Förslagen syftar till

att öka den biologiska mångfalden i kommunens skog

att ge skogen större motståndskraft mot torka, insektsangrepp, brand och storm

att minska utsläppet av växthusgaser från skog och mark

att öka inlagringen av kol i skog och mark

att minska näringsläckaget från skogsbruket (främst hyggen)

att öka skogens sociala rekreativvärden

att öka avverkningsnettot på längre sikt genom ökad avverkning av sågtimmer

Yttrande

Kalmar kommun äger drygt 1 800 ha skog. Den ligger till stor del i anslutning till Kalmar stad och övriga tätorter.

Idag sköts skogen utifrån en skogsbruksplan som uppdaterats under 2020.

I planen har kommunens skog klassificerats i olika områden utifrån viken skötsel som bedöms lämplig för att skogen ska vara en resurs för kommunens innevånare.

Områden som har eller kan utveckla höga biologiska naturvärden är klassade som NS (naturvård skötselkrävande, ca 375 ha) och i några fall NO (naturvård orört, ca 45 ha). NS-bestånden är framför allt ekskog, som är beroende av återkommande gallring och röjning för att utveckla höga biologiska värden. NO-bestånden är främst sumpskog. Övrig tätortsnära skog klassas som K, (kombinerade mål), oftast med 90 % naturvård och 10 % produktion. Dessa områden har ofta betydelse som rekreationsområden, men har inte lika höga biologiska naturvärden. Totalt utgör K-områdena ca 795 ha. Gränsen mellan NS och K är inte skarp och skötseln är ofta ganska likartad. I princip bedrivs alltså inte något traditionellt skogsbruk i tätortsnära områden och normala slutavverkningar är inte aktuella. Undantaget är att mindre hyggen kan bli aktuella vid angrepp av granbarkborre eller vid stormfällningar, när det inte finns andra lämpliga alternativ. I den tätortsnära skogen är syftet att det ska vara uppväxt skog kontinuerligt. Andelen gran, som är stormkänslig, ska minskas till förmån för mer stabila och långlivade trädslag, främst tall och ek och olikåldriga bestånd eftersträvas.

Den skog som i skogsbruksplanen klassas som vanlig produktionsskog, PG, ligger längre ifrån tätorterna och utgör totalt ca 625 ha. Större områden finns vid Vassmolösa, där kommunen köpt in marken för att säkra områden vid vattentäkterna, vid Moskogen och vid Ljungnäs. Även i dessa områden finns ibland olika intressen, exempelvis vattenskydd och friluftsliv som påverkar hur skogsbruket bedrivs. Slutavverkningar kan fortfarande bli aktuella, men försök med kontinuitetsskogsbruk har påbörjats.

Hösten 2020 har samhällsbyggnadskontoret påbörjat arbetet med att ta fram en naturmarkspolicy som ska ta ett helhetsgrepp och innehålla specifika mål och utvecklingsstrategier för skötseln av kommunens naturmark. Den planeras vara klar under 2021 och beslutas av kommunfullmäktige våren 2022.

Som beskrivits ovan är det bara på den skogsmark där det bedrivs normalt traditionellt skogsbruk (PG) som en övergång till hyggesfritt kontinuitetsskogsbruk är möjlig och har betydelse. Försök med kontinuitetsskogsbruk pågår redan och när ny bostadsbebyggelse tillkommer i anslutning till produktionskog kommer nya krav på att skogen ska kunna utnyttjas som rekreationsområde att ställas, vilket begränsar möjligheten att bedriva trakthyggesbruk i vissa delar. I naturmarkspolicyn kommer målen för skötsel av produktionskog tas upp och konsekvenser av olika ställningstaganden belysas.

Frågan om att återställa utdikade våtmarker i kommunens skogsmark kommer också belysas i naturmarkspolicyn som framgår av svar på medborgarförslag om att göra skogen till en viktig kolsänka (VMN Dnr 2019/0026, 19 mars 2020). Frågan behandlas även i Handlingsplan för god vattenstatus.

Tomas Burén
Kommunekolog

Bilagor

Motion.

Motion

Gör kommunens skog till en rejäl kolsänka och bevara den biologiska mångfalden.

Förslag

Vi föreslår

1. att Kalmar kommun går över till hyggesfritt kontinuitetsskogsbruk, till exempel enligt den så kallade Lübeckmodellen, i all kommunägd skog,
2. att Kalmar kommun undersöker möjligheterna att återställa utdikade våtmarker i kommunens skogsbestånd.

Förslagen syftar till

- att öka den biologiska mångfalden i kommunens skog
- att ge skogen större motståndskraft mot torka, insektsangrepp, brand och storm
- att minska utsläppet av växthusgaser från skog och mark
- att öka inlagringen av kol i skog och mark
- att minska näringsläckaget från skogsbruket (främst hyggen)
- att öka skogens sociala rekreativvärden
- att öka avverkningsnettot på längre sikt genom ökad avverkning av sågtimmer

Motivering till förslag om hyggesfritt kontinuitetsskogsbruk

Skogen har stor potential att fungera som en rejäl kolsänka – den kan ta upp betydligt mer koldioxid än vad som avges när den avverkas och i näringens produktionsprocesser. Då kol lagras in både i träden och i marken är skötseln av skogen av stor betydelse för hur stor kolsänka den blir. Skogen är också Sveriges mest betydelsefulla ekosystem för biologisk mångfald.

Kalmar kommun äger nära 1700 hektar skog, främst nära kommunens tätorter. Idag sköts knappt hälften (48%) av Kalmar kommuns skog som produktionsskog, närmare 14% sköts med kombinerade mål med produktion som huvudsyfte (90% produktion 10% naturvård), 28% sköts med kombinerade mål med naturvård som huvudsyfte (10% produktion, 90% naturvård) och resterande 10% har naturvårdsinriktad skötsel. Bortsett från ca 7 ha kontinuitetsskog så sköts produktionsskogen och den kombinerade skogen med prioritet på produktion (närmare 62%) med hyggesbruk.

Enligt nyligen publicerad forskning från Centrum för miljö- och klimatforskning vid Lunds universitet (CEC) ger hyggesfritt skogsbruk den största samhällsnyttan. I studien tittade man förutom på mängd biomassa och ekonomi även på sådant som biologisk mångfald, utsläpp av koldioxid, vattenkvalitet och sociala aspekter. Man jämförde fyra olika skogsbruk – tre varianter av kalhyggesbruk och ett hyggesfritt. Sammantaget gav det hyggesfria skogsbruket störst samhällsnytta genom betydligt lägre utsläpp av koldioxid och kväveläckage vid avverkning samt låg eller ingen påverkan på biologisk mångfald och vattenkvalitet.

(Källa: <https://www.natursidan.se/nyheter/ny-studie-kalhyggen-varst-for-miljon-hyggesfritt-gynnar-samhallet/> samt <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2212041619300129>)

Klimatförändringen innebär att skogen kommer att utsättas för allt större påfrestningar på grund av värme/torka, insektsangrepp, bränder och stormar. En hyggesfri skog med olikåldriga träd och stor inblandning av lövträd kommer att klara påfrestningarna bättre. Den så kallade Lübeckmodellen är exempel på ett skogsbruk som bland andra SMHI menar har förutsättningar att möta de förändringar, som ett varmare klimat innebär.

(Källa: <https://www.smhi.se/klimat/klimatanpassa-samhallet/exempel-pa-klimatanpassning/skogen-klimatanpassas-med-skogsbruksmetoden-lubeckmodellen-1.136668>)

Lübeckmodellen är ett ekosystembaserat kontinuitetskogsbruk som har som mål att den brukade skogen ska vara så lik en för platsen naturlig skog som möjligt. Den har tillämpats av Lübecks stads skogsförvaltning sedan 1992 (5 000 ha) och har resulterat i ökad volymtillväxt, ökad biologisk mångfald och god lönsamhet. Omställningen har dessutom resulterat i att virkesförrådet ökat från ca 300 sk m³/ha 1992 till 420 sk m³/ha 2017. Skogen har alltså ökat både i ekonomisk värde och som kolsänka. Lübeckmodellen kan tillämpas överallt där skog växer eller kan växa naturligt. Modellen beskrivs närmare i Mikael Karlssons bok *Konsten att hugga träd och ha skogen kvar*, 2017.

(Källa: [Karlsson, Mikael. Konsten att hugga träd och ha skogen kvar, 2017](#))

Skogsforskaren professor Sten B Nilsson framhåller behovet av ett alternativt men produktivt skogsbruk som bygger på platsens ekologiska förutsättningar. Han menar att staten genom Sveaskog samt Svenska Kyrkan bör vara föregångare och visa på goda exempel.

(källa: <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1027&artikel>)

[el=7343371](#))

Hyggesfri skog har även höga sociala värden som rikare rekreativmiljö och bevarande av kulturmiljö. Detta pekar såväl Sten B. Nilsson som Skogsstyrelsen på.

(Källa: <https://www.skogsstyrelsen.se/bruka-skog/olika-satt-att-skota-din-skog/hyggesfritt-skogsbruk/>)

Hyggesfritt skogsbruk behöver inte medföra minskade intäkter. Det finns beräkningar som visar att det i ett långsiktigt perspektiv är mer ekonomiskt att göra plockuttag av grövre träd än att kalhugga. Genom att låta träden bli större innan de avverkas sker den kommande tillväxten i välbetalda timmersortiment och inga kostnader tillkommer för markberedning och plantering. Eftersom värdet på timmer ofta är mer än dubbelt så högt som på massaved är det en avgörande ekonomisk fördel att sälja timmer istället för massaved. Den högre avverkningskostnad som plockhuggning innebär vägs upp av att en större andel timmer erhålls samt att kostnader för markberedning, plantering och röjning bortfaller eller minskar kraftigt.

(Källa: [Huthén, Eva-Lotta, Jentzen, Martin, och Kullgren, Erik, Skogspraktikan - varför vi bör gå över till naturnära skogsbruk 2014.](#))

(Källa: [Karlsson, Mikael. Konsten att hugga träd och ha skogen kvar, 2017](#))

Ett exempel från Sverige är Göteborgs kommun, som bedriver ett hyggesfritt skogsbruk och samtidigt har högre avkastning på sin skog än många kommuner med kalhyggesbruk. Det visas i en kartläggning som gjorts av tidningen Land Skogsbruk.

(Källa: <https://www.landskogsbruk.se/skog/kommunerna-som-ager-mest-skog/>)

Motivering till förslag om återställande av våtmarker

Utdikade torvmarker utgör ca 5 % av den svenska skogsmarken. Dessa marker har betydligt högre utsläpp av växthusgaser än annan skogsmark. Naturvårdsverket anger ett läckage på ca 4,6 miljoner ton koldioxidekvivalenter varje år från torvmarker. De är ca 9 % av Sveriges officiellt uppgivna totala utsläpp.

(Källa: <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Vaxthusgaser-utslapp-och-upptag-i-skogen/>)

I ett remissvar till skogsstyrelsens rapport ”Skogsskötsel med nya möjligheter” skriver klimatforskare Åsa Kasimir, Göteborgs universitet, 2019-02-07 att dikesrensning på torvrika utdikade marker bör upphöra och istället bör diken aktivt läggas igen för att minska emissionen av växthusgaser. Detta är tvärt emot vad som föreslås i Skogsstyrelsens rapport.

(Källa: <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/pagaende->

projekt/samverkansprocess-skogsproduktion/remissvar/goteborgs-universitet-skogsstyrelsen_skogsskotsel_akasimir.pdf

Allra bäst ur klimatsynpunkt är att återställa de våtmarker som dikats ut.

Slutord

Kalmar kommun bör vara en föregångare och skogsmarken bör skötas så att höga, ekologiska, sociala och ekonomiska värden långsiktigt bevaras, samt med ambitionen att gynna alla ekosystemtjänster som skogen ger. Med tanke på klimatfrågan bör det finnas en uttalad strävan att minska alla former av utsläpp av växthusgaser och att optimera kolinlagringen utifrån modern skogsforskning.

Daphne Thuveesson, Max Trondle, Annika Wistedt, Mark Hammar, Martin Arvidsson
MP